

ادبیات عمومی و تجربی

هفته‌لق سیاسی ، علمی و ادبی غزته‌در

جلد : ۲

سنه : ۱ ۱۱ ذی الحجه ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۲۹ ایلول ۱۹۱۷ نومرو ۴-۳۵

فضیلت - مفسدت

[بیوک زومانجیمز حسین رحیمی بک، کیتدکجه فیلسوف اولیور. بوندن صکره استادک یازده جقلری رومانلرده فلسفه و حکمت دها زیاده تبارز ایده جکدر. خصوصیات ملیه مزری ، رنگ محلیمزی ، او وعائله عالمی مزری ، نقائصمزی ، فضائلمزی متعدد سر اثرلره تثبیت و بونلرک اخلاجه بیلمه سنه هیمزدن فضله بذل مقدور ایدن حسین رحیمی بک رقیق و دقیق بر پسیقولوژی نمونه سی اولان مقاله آتیه سنی قارئلرمرک انظار تقدیرلرینه عرض ایدرز. استاد ، آره صره کوزل اثرلر اهدا واحسانیه مجموعه مزری حمایه ایده جکدر .]

ایشته انسانیت ترازینسک ایکی کوزینه موضوع ، بربرینه ضد فقط همان غیر مفارق بر چفت کله که فانیلرک حسنات و سیاتی بونلره تارتیلیر ...
فضل ایله فساد یکدیگرینه بوقدر یاقین کوستردیکمه بلکه اعتراض ایدن اولور . وجودله عدم کی هرشی ضدیله تعین ایدر . بری اولماسه دیکری ناصل تظاهر ایده بیلیردی ؟
دینه بیلیرکه فاضلر فضیلتلرینی مفسدله مدیوندرلر . چونکه فضلك قیمتی مفسدلرک افسادی یوکسلتیور .

اخلاق نه اولدیغنی بزه تلقینه باشلادقلری کوندنبری فضیلته قارشى میل و حرمتی جلیه و مفسدتدن بزی تنغیره اوغراشیرلر . هر ملتک اخلاقی هدفی بو دکلیدر ؟ فقط نه دن حالا فضیلت مفسدته مغلوبدر ؟ و اجتماعی هیئتله ، فاضلن زیاده مفسدلرله طولودر ؟ اگر فضل فساد غالب کله ایدی شمدی به قدر دنیا دوزلش اوله جقدی . فاضلر عدداً مفسده فائق بولونه ایدی ، مدنی مملکتلرده اشرایی قبالی طوتمق ایچون مدرسه و مکتبلره ضمیمه حبسخانه لرده انشا اولونمازدی .. انسانیت بو خصوصده خسته در . بو مرضدن رهایاب اوله بیلمه سندن اک بیوک فیلسوفلر تاامید ...
انسانلردن بر قسمنک مدار تفضل ایدندقلری فضیلت سوزیلر و همان بتون بشریتک نفرین و تلغینه یاد ابتدیی مفسدت کله سنک ، شهوت بواکی تعبیرک حقیقی مدلولرینه واقعی یز ؟ فضیلتله مفسدتک ، خیر ایله شرک حدودلرینی واضحاً تعین ایده بیلیرمی یز ؟ بو طالمده هرشی اضافی ایسه

چیچک ادبیاتی

استاد بی‌منند اسلوب سلیمان نظیف بك افندی یه

بزده اوچ دوت عصر اقی اوزون بر عمره مالک اولدینی حالد- مع الاسف - بوکون شعله تدقیق و تفحصمزدن اوزاق، بالعکس بوخصوصده کی حال و تسبیحك قارا کلقلری ایچنده غنوده، بر ادبیات موجوددر: چیچک ادبیاتی.

جداً شایان تأسفدرکه بوکون موجودیتنه شهره اولیان برظریف ادبیات، کتبخانه لرمزك متروك توزلو جامکانلری ایچنده برطاقم غیرمطبوع سواد کهنهك صحائف منسیه سنده قاهره ادباضك ولو اوفاق بیله اولسون بر لحاظه تدقیقنه مظهر اوله مامشدر.

«چیچک ادبیاتی» دنیلنجه شعرای سالفهك مثلاً طقوزنجی عصرده تیمورلنكك حفیدی (میرزا اسکندر) ك مادخی اولان (مولانا حیدر تورکی کوی) ك:

ایلنده بیر پیاله باده ناب

مونونك دك [*] اول «کل صدبرك» سیراب

کی یاریسی (اورته آسیا) ترکجه سنی احتوا ایدن «کل و نوروز» قصیده سی کی کل و بلبلدن لاله و سنبیلدن استعاره صورتیله وجوده کتیردکاری منظوماتی دکل، خصوصی، صرف بر چیچک محبتندن متحصل، طوغریدن طوغری به چیچکاره قارشى ایجه، نبیل برذوق و حسله سویانن اشعار و ادبیاتی قصد ایدیورم. اگر ادبیات دینلن شی، استاد! کر ممزك و قتیله سویلدیکی کی: «اكثرزاده ذوق و حس و خیالندن متولد ورد و قبولی ینه اك چوق بونلره عايد بر «صنعت نازکه» ایسه ظن ایده رم که بونلری ده بر ادبیات، بر (چیچک ادبیاتی) اوله رق رد ایتیموب قبول ایتیم ضر لازم کلیر. چونکه بونلر چیچک ذوقلرینك برر محصول بدیعیدر. هم بو محصولات ظریفه، بر قاج قطع و بیتدن عبارت اوله جق قدر خرده ظن ایدملیدره بلکه بو، لاعلی التعین بر شاعر مزك دیوانی قدر، اولدجه بیوک بر جلد تشکیل ایدر. بزده بو «چیچک ادبیاتی» نك یاننده برده آیروجه «لاله ادبیاتی» موجوددر. بوکون هر ایکسینك ده میدان چیمسی، مملکت مزده نباتات و ازهاره قارشى حصوله کتیره جکی ذوق فکری و انقلاب حسی اعتباریله شدتله آرزو اولنمغه لایقدر. چونکه بونلر، چیچکلر قدر ظریف و کوزله سوزلردر. نامق کمال مرحوم بیله (سوزك احوال وجدانیه بی تحویلده اولان تأثیر بلیغنه مبنی بر بیوک فائده سی ده ملتک حسن تربیتنه خدمتیدر» دیمشدی. بلکه بزده بورنکلی سوزلرله حسلر مزى تزین، بوچوراق، وطنك طوپراقلرینی بویله خوش چیچکاره تربیه ایدر، شنلندیریرز. هم عصر لرجه سنه اولکی بابالرمزك طوپراقلر مزك، اك ظریف، اک بدیع اوله رق یاراتوب یتشدیریکی چیچکاره قارشى طویدقلری اذواق عالییه بز بوکون نصل اولوبده بیکانه قاله بیلیرز؟ حالبوکه بز بوکون - مع الاسف - بر چیچک مثلاً بر (لاله) دیر کچرز. حالبوکه:

هان لاله دیوب کچمه آنده سر سبجان وار

آنك هر خم برکنده صد «اسرار یزدان وار»

بیتى «نسبیا» افندی مرحوم، «عطاءالله افندی» نك تخمندن آله ایدلش «اسرار یزدان» لاله سی ایچون سویلشدی. حتی ینه او «نسبیا» افندی دکلیدرکه «جهانگیری حاجی حافظ» ك «اظهار قدرت» نه:

[*] جفاتایجه (بونك قدر) دیمك اوله جق؟

یوقدر بو آب و تاب نه مهر و نه ژاله ده

« اظهار قدرت » ایلمش الله بو لاله ده

دعشدی . تصور اولمیدرکه یکی بر نوع الله ایدلیدیکی زمان ، اوگا هیچ بیکانه قالمیور ، اونک پک بدیع اولان شکل خارجیسی ایله متناسب ظریف خسلرله یاشانیوردی . مثلاً دور احمد نالیده او زمانکی اصطلاح فنیسیله « فیتلاری یعنی = عضو و تذکیر و تأنیث = نه تأمین » لری موررنکلی کندیسی « نبائی الون » ، تویجاتی ، کنیش ، آره لقلی اولدیغندن دولایی « رخاوتلیحه » دنیلن و « السید خلیل افندی » نك تخمندن اولان « آفتاب گلزار ، آله ایدلیدیکی کون ، (سید حنیف افندی) :

لاله رخان حسنه ویردی صفای انوار

طوغدی بوکون چنده بر « آفتاب گلزار »

دیه بلکه فریاد ایتمش ، حقیقه آفتاب قدر مجلا ، کوزل اولان بوشکوفه نك ثناخوانی اولمشدی . کورولیورکه اسلاف ، باغچه لرده ، لاله زارلرده بیوک بر ذوق ایله یاشایورلردی . رنکارنک چیچکلرله حنین طرحلر آره صنده قوجه قادوغلرینک اوزرینه « لاله » طاقارق کزینن بابالرمزده چیچکلره قارشى بوکون بزده مع التأسف پک موجود اولمیان نجیب ، برحس واردی . ایشته بونازنین حسیاتدرکه بوکون بحث ایتک ایستدیکمز چیچک و لاله ادبیاتی دوغورمشدر .

هیچ شبهه یوقدرکه دور احمد نالیده بر لاله پرست ، بر طرحا ایچریسنندن کچرکن مثلاً (بالطاجی زاده مصطفی جلای) نك اثر ابداعی اولان « آب کوثر » نی کوردیکی وقت ، اوگا (احسان افندی) نك :

آب و تابیه چنزارده بو لاله تر

اولدی دلشنه نظاره یه « آب کوثر »

دیدیکنی خاطر لامقندن متحصل بر سعادت روحیه ایله باقیور ، بلکه ده او ائشاده (عطاء الله) افندی نك (آثار سعادت) نك تویجاتی اوزرنده « نسیبا » نك :

بو تخم دل آرایه ایدن نظره رغبت

بی شبهه یوزنده بولور (آثار سعادت)

بیتمی اوقویوردی .

بزده « چیچک ادبیاتی » اساسلی بر صورتده تدقیق ایدیلیرسه کورولورکه بو ادبیات ده ادبیات عمومیه من کبی عجم ادبیاتنک ائک رقیق و بدیع خیالریله تیزین ایتمش ، آندن استفاضه ایدرک زنکینلشمشدی . حتی یالکز « لاله » لره دکل ، دیگر چیچکلره و بریلان اسملر ده باقیلیرسه بو حال ، پک بارز بر صورتده کورولور . مثلاً آل رنکلی قرنفل نوعلرنندن ایکیسنه « قیرچیل آل » کی حقیقه قیرچیل ، ثقیل ترکیبه ترکیلردن زیاده دها رقیق بر خیالی ائتک اوزره استانبوالک پک کبار اولان لسان ادبیله (نجه جدید) ، یاخود (نجه عتیق) ، یاخود (حسن بهار) ، « کارو » ، « قیصر شمس » ، کی بوکونکی حقیقی لسان ادبیزی وجوده کتیرن فارسی تراکیب ظریفه ایله لقبیورلشدی . ذاتاً بو طبیعی ایدی . چونکه بو کی اینجه ، یوکسک ، نزه حسلری افاده ایده جک بشقه ظروف و کلمات البته بولنه مزدی . نته کیم بوکون بیله بوانه میور . مثلاً (عطاء الله افندی) کیم بیلیر نه کی بر نشئه یاخود نه کی بر طاقم سرائر حسیه تختنده قالدیده کندی اثر ابداعنه (اسرار تجلی) و بوگاده صوگره (احسان افندی) :

تجلی نشئه سندن هر بری بر سره مظهر در
کل « اسرار تجلی » نشئه سن کور لاله سیر نره

دیدي .

دارالسعادة یازيجیسی « حنیف افندی » ده چلیپلرک « اکرام حق » نه شو بیتی اکرام ایتشدی :

گل و بلبلدن اوزکه ذوق ویردی خاطر لاله

چراغان عنایتده حنیف « اکرام حق » کوردک .

کورولیورکه ایرانک خیال رقیقی چیچک ادبیاتنده دخی تأثیر فیضنا کنی کوستریور . حتی بزده .

چیچکلره عجمجه، شعرلرده سویلنیوردی . مثلاً (اچاق آیاق اسکدارلی اسماعیل) ک «جلای روح» نه پرتو افندی مرحوم شو بیت فارسی بی سویلشدی :

ضیای نیش چشم غبار بای نکار

« جلای روح » روانم پیام وصلت یار .

بزده چیچکلره ، قارشى عربجهده اظهار تحساستدن خالی قالمیوردی . مثلاً (بالطه جی زاده مصطفی

حلی) نك « ابوالفیض » نه اسعد افندی :

اذا كانت الورد اما بنات النجم

« فابوالفیض » فی البنات الشقایق

دیمشدی .

چیچک ، بالخاصه (لاله ادبیاتنده) شوراسی شایان دقتدرکه بزده وقتیه لاله چراغانلری ، اکثر

مورخینمزك ، مع الاسف بلا تدقیق ظن ایتدکاری کبی ، جاهلانه ، ابتدائی ، عادى بر ذوقله یاپیلمیوردی .

اگر بویله اولمش اولسه یدی بیکارجه چیچک و لاله حقنده سویلنن لایعد منظومه لر ، ظریف سوزلر

عبث اولوردی . مثلاً یازید جامی ایچنده بوکون بزه قوجه بر کتبخانه براقان شیخ الاسلام ولی الدین

افندی « مرحوم » ک « بدیع چمنه »

معنی شناس اهلی بیلور قدر لاله یی

کلز بیانه وصفی « بدیع چمن » دینور

دینزدی .

فقط بن ، حدیقه بیان و بلاغمزك كلك مزین و نظیفنك کچنکی توصیه لر ی اوزربنه ، کلستان

تبعده دکلسهده ، لاله زار تدقیقه اونك قدر پارلاق بر (خامه الماس) ه [۱] دهها تصادف ایتدم .

حتی او (خامه الماس) که صاری ، آتشین رنگیله « آه افتاده » یه [۲] شبیهدی و اونك ایچون

(اسعد افندی مرحوم :

ژاله نك كلشنه بخش ایتدیكى آب و تابك

وصفی « خامه الماس » ایله یازسه م شایان

دیمشدی .

هر حالده طوپراقلر مر ، ممکنتمز ایچون پك فائده لی کوردیکم بو چیچک ادبیاتندن آره صره

بحث ایتدی . مسلکم نامنه بن وظیفه عد ایدیورم .

زراعت متخصصی

قیزیل طوپراق ۲۰ ایلول ۳۳۳

هواد مشری

[۱] دباغ عطاالله افندی مرحومك تخمندن الده ایدلمش باش لاله در . (معیار الازهاردن)

[۲] علی امیری افندی حضرتلرینك (ملت) کتبخانه سنده محفوظدر .